

י"ז סיון תשע"ה, 4.6.2015

גיליון מס' 461

פרשת בהעלותך

הבשר והרוח

מאת ד"ר רחל רייך, קיבוץ עין הנצי"ב

בסיפור קברות התאוה יש שני נושאים המופיעים לסירוגין: התאוה לבשר ומשבר ההנהגה, שני נושאים שמתקיים ביניהם קשר סיבתי.

המעשה דומה מאד למסופר בספר שמות (טז), עד כי נראה כאילו אין כאן אלא גרסה נוספת של אותו סיפור. אלא שלא כך הדבר. בעוד תלונת בני ישראל במדבר סין הייתה מוצדקת ונבעה מתוך מצוקה אמיתית, הרי שכאן יצאה היוזמה מן האספסוף שבתוך בני ישראל, ולא נבעה מצרכים אמיתיים, שכן לא היה מחסור במזון למחייתם. העם היה שבע הודות למן, שטעמו היה כצפיחית בדבש ולשד השמן. אך נרגנים וכפויי טובה הם התעלמו מן הנס שחוו מידי יום באמרם: "וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יִבְשֶׁה אֵין כָּל בְּלִתֵּי אֵל הַמָּן עֵינֵינוּ" (במדבר יא, ו). המילה "נפש" היא דו-משמעית. יש בה משמעות פיזית של מושב התיאבון ותאוות האכילה, כמו בספר משלי יג, כה: "צַדִּיק אֵכֵל לְשֹׂבַע נַפְשׁוֹ וּבָטָן וְשָׁעִים תִּחְסָר", וכן במקומות נוספים, אך יש בה גם משמעות רוחנית של נשמה או רוח, כגון במושג "מר נפש" או כמו בפסוק: "וְגַר לֹא תִלְחָץ וְאַתֶּם יִדְעֶתֶם אֶת נַפְשׁ הַגֵּר" (שמות כג, ט). בני ישראל, המוסתים על-ידי האספסוף, מביעים תחושת תרעומת במילים כלליות המכסות על מורת רוחם מתלותם היומיומית באלוהים. משה היטיב להבין, שדרישת העם לבשר אינה אלא תואנה, וגם אם יספק להם בשר, יעלו דרישה אחרת. הוא ידע היטב שהבכי והגעגועים לבשר, לדגה, לקישואים ולאבטיחים, לחציר, לבצלים ולשומים של מצרים אינם בשל דרישת הגוף. בכי וגעגועים אלה אינם אלא כיסוי לרצונם לשוב לחיים נטולי דרישות מוסריות, ללא צורך לחיות חיי רוח, ללא חזון ואידיאולוגיה, וכאמור, ללא תלות באלוהים. גם בהליכתם במדבר, "עַל פִּי ה' יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל פִּי ה' יִחַנו כָּל יְמֵי אֲשֶׁר יֵשְׁכֹן הָעָם עַל הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ" (במדבר ט, יח). ישיבתם והליכתם תלויה בענן! העם מתגעגע למוחש, למוכר ולבטוח, גם אם היו אלה שבט נוגשים ועבודת פרך. לא מצוקה פיזית הציקה לבני ישראל, כי אם הנהגה שהייתה רוחנית כולה, ודרשה מהם אמונה וחזון שהיו למעלה מכוחם. לא ללחם שמים שעינו כעין הבדולח הם שואפים, אלא למזון ארצי, פשוט וגס. שני סוגי המזון המנוגדים האלה יש בהם ערך מטפורי באשר לסוג החיים שבני ישראל שואפים אליו. הכמיהה למצב שהיה במצרים בעצם לא הייתה נעוצה במרכיבי התפריט, אלא בחיים המשוחחרים מדרישות רוחניות.

א-לוהים מגיב על התאוה לבשר על-ידי האצלת רוח. נושא הרוח ישתלב מעתה בנושא הבשר וילחם בו: "וַיַּרְדֵּי וַיְדַבְּרֵי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלֵתִי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אֹתָךְ בְּמִשְׁאֵ הָעָם וְלֹא תִשָּׂא אֹתָךְ לְבַדְּךָ". (יז).

"וַיַּרְדֵּ ה' בְּעָנָן וַיְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמֶר מִן הַר הַרְוֵה אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל שִׁבְעִים אִישׁ הַזְּקֵנִים וַיְהִי כְּנֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסְפוּ: (כח). וַיִּשְׂאָרוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים בְּמַחְנֶה שָׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִיָּדָד וַתִּנַּח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהִמָּה בְּכַתְּבִים

וְלֹא יֵצְאוּ הָאֱהָלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמִּחְנָה" (כו). יהושע נזעק מפני מה שנתפש כערעור בסמכות הנהגתו של משה. אך משה מגיב במפתיע: "וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הֲמִקְנָא אֶתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל עַם ה' נְבִיאִים כִּי יִתֵּן ה' אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם" (כט). בסופו של דבר, בני ישראל יאכלו בשר שתביא הרוח: "וְרוּחַ נָסַע מֵאֵת ה' וַיִּגְזַז שְׁלֹמִים מִן הַיָּם וַיִּטֵּשׂ עַל הַמִּחְנָה" (לא).

איזה לקח יכולים אנו להפיק מסיפור זה לזמננו ולחברתנו?

ראשית, שניזהר מפני מסיתים למיניהם, מארגני הפגנות בתואנות שווא על-מנת לערער את ההנהגה. ושנית, שנדע להעריך את החסד שנעשה עמנו, את הטוב שאנו זוכים לו, ולא נהיה חלילה כאותם מתאוננים רע באזני ה'. נשמור על האיזון בין הבשר לרוח.

ד"ר רחל רייך היא חברת עין-הנצי"ב. עבדה בהוראה במשך 40 שנה. והייתה למרצה בתנ"ך למשך 20 שנה במכללת עמק הירדן. פרסמה ארבעה ספרים בנושאים מקראיים. ספרה הרביעי, "כי עירום אנוכי" (על עירום ולבוש במקרא) יצא לאור זה עתה. היא נשואה לצבי ואם לחמישה, סבתא וסבתא רבה לנכדים ונינים.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בעורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il